

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 1. decembra 2016¹

Vec C-668/15

**Jyske Finans A/S
proti
Ligebehandlingsnævnet, konajúca v mene Ismara Huskica**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Vestre Landsret (Západodánsky odvolací súd, Dánsko)]

„Smernica 2000/43/ES — Článok 2 — Rovnosť zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod — Obchodný postup úverovej inštitúcie v súvislosti s poskytnutím úveru na kúpu motorového vozidla — Smernica 2005/60/ES — Článok 13 — Predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu — Požiadavka, aby klient predložil dodatočné identifikačné údaje, pokiaľ z jeho vodičského preukazu vyplýva, že miesto jeho narodenia je inde ako v severských krajinách, jednom z členských štátov, Švajčiarsku alebo Lichtenštajnsku“

1. Čo hovorí miesto narodenia osoby o jej etnickom pôvode?
2. Prekvapivo málo.
3. Popravde, tvrdenie, že existuje akási nezvratná väzba medzi miestom narodenia osoby a jej príslušnosťou k určitej etnickej skupine, v konečnom dôsledku len podporuje niektoré neblahé stereotypy.
4. V konaní vo veci samej z vodičského preukazu žiadateľa o úver vyplýva, že jeho miestom narodenia nie je žiadna zo severských krajín,² členský štát Európskej únie, Švajčiarsko ani Lichtenštajnsko.³ Ide o diskrimináciu na základe etnického pôvodu, ak si úverová inštitúcia vyžiada, aby klient predložil pas vydaný jedným z uvedených štátov alebo, ak to nie je možné, pas vydaný treťou krajinou spoločne s platným povolením na pobyt (ďalej len „dotknutý postup“)? Ak je to tak, možno tento dotknutý postup odôvodniť bojom proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu?
5. Práve tieto otázky má Súdny dvor v prejednávanej veci zodpovedať. Bude mať pritom najmä príležitosť poskytnúť usmernenie k vzťahu medzi diskrimináciou na základe etnického pôvodu, štátnou príslušnosťou a miestom narodenia.

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — To znamená Dánsko, Island, Nórsko, Švédsko a Fínsko.

3 — Všetky tieto štáty predstavujú spoločne členské štáty Európskej únie a členské štáty Európskeho združenia voľného obchodu (ďalej len „EZVO“). Na účely týchto návrhov budem štáty, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie, ani štátmi EZVO, označovať ako „tretie krajiny“ a ich občanov ako „štátnych príslušníkov tretej krajiny“.

6. Z nižšie uvedených dôvodov vyplýva, že v rámci takého postupu, akým je postup prejednávaný v tomto konaní, nedochádza k rozdielnemu zaobchádzaniu s klientmi na základe ich etnického pôvodu. Domnievam sa preto, že nie je nevyhnutné, aby sa Súdny dvor zaoberal otázkou, či je možné takýto postup odôvodniť.

I – Právny rámec

A – Právna úprava Únie

1. Smernica 2000/43/ES⁴

7. Článok 1 smernice 2000/43 („Účel“) stanovuje, že jej účelom je ustanovenie rámca boja proti diskriminácii na základe rasy alebo etnického pôvodu so zámerom uplatniť zásady rovnakého zaobchádzania v členských štátoch.

8. Článok 2 smernice 2000/43 („Pojem diskriminácie“) stanovuje:

„1. Na účely tejto smernice znamená zásada rovnakého zaobchádzania to, že neexistuje žiadna priama alebo nepriama diskriminácia na základe rasy alebo etnickom pôvode.

2. Na účely odseku 1:

- a) za priamu diskrimináciu sa považuje prípad, keď sa s jednou osobou z dôvodu rasy alebo etnického pôvodu zaobchádza, zaobchádzalo, alebo by sa zaobchádzalo v porovnateľnej situácii menej priaznivo ako s inou osobou;
- b) za nepriamu diskrimináciu sa považuje prípad, ak by v dôsledku navonok neutrálneho predpisu, kritéria alebo zvyklosti bola znevýhodnená osoba určitej rasy alebo etnického pôvodu v porovnaní s inými osobami, iba ak uvedený predpis, kritérium alebo zvyklosť je objektívne odôvodnený legitímnym cieľom a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a nevyhnutné.“

9. V zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2000/43 („Rozsah“) sa táto smernica netýka rozdielného zaobchádzania na základe štátnej príslušnosti a nedotýka sa ustanovení a podmienok, ktoré upravujú vstup a pobyt štátnych príslušníkov z tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti na území členských štátov, a netýka sa rozdielu v akomkoľvek zaobchádzaní súvisiacom s právnym postavením dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti.

10. Podľa článku 8 ods. 1 smernice 2000/43 („Dôkazné bremeno“) členské štáty prijímú v súlade so svojimi právnymi systémami nevyhnutné opatrenia, aby, akonáhle sa osoba cíti poškodená nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania a predloží súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, prislúchalo odporcovi preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

4 — Smernica Rady z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23).

2. Smernica 2005/60/ES⁵

11. Kapitola I smernice 2005/60 („Predmet, rozsah pôsobnosti a vymedzenie pojmov“) obsahuje články 1 až 5. článok 1 ods. 1 smernice 2005/60 stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu boli zakázané. Podľa jej článku 2 ods. 1 bodu 1 sa smernica 2005/60 vzťahuje na úverové inštitúcie v zmysle ich definície uvedenej v článku 3 ods. 1. V zmysle článku 5 smernice 2005/60 môžu členské štáty prijať alebo ponechať v účinnosti prísnejšie ustanovenia v oblasti, na ktorú sa vzťahuje táto smernica, aby sa predišlo praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

12. Kapitola II smernice 2005/60 („Povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi“) obsahuje články 6 až 19. Zatiaľ čo oddiel 1 tejto kapitoly („Všeobecné ustanovenia“) stanovuje v článkoch 6 až 10 základné pravidlá týkajúce sa opatrení v rámci povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, oddiel 2 („Zjednodušená povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi“) stanovuje pravidlá, ktoré za určitých osobitných podmienok umožňujú využitie postupov v rámci zjednodušenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi.

13. Článok 13 smernice 2005/60 (jediné ustanovenie kapitoly II oddielu 3 tejto smernice, ktoré má názov „Zvýšená povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi“) stanovuje:

„1. Členské štáty vyžadujú od inštitúcií a osôb, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, aby na základe posúdenia rizika uplatňovali opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi popri opatreniach uvedených v článkoch 7, 8 a 9 ods. 6, a to v situáciách, ktoré vzhľadom na svoju povahu môžu predstavovať vyššie riziko prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, a aspoň v situáciách stanovených v odsekoch 2, 3 a 4 a v ďalších situáciách predstavujúcich vysoké riziko prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu spĺňajúcich technické kritériá ustanovené v súlade s článkom 40 ods. 1 písm. c).

2. Ak klient nebol fyzicky prítomný na účely zistenia totožnosti, členské štáty od týchto inštitúcií a osôb vyžadujú, aby prijali špecifické a primerané opatrenia na kompenzáciu vyššieho rizika, napríklad uplatnením jedného alebo viacerých z týchto opatrení:

- a) zabezpečiť identifikáciu klienta pomocou dodatočných dokumentov, údajov alebo informácií;
- b) doplnujúce opatrenia na overenie alebo potvrdenie predložených dokumentov alebo vyžadovanie potvrdzujúceho osvedčenia od úverovej alebo finančnej inštitúcie, na ktorú sa vzťahuje táto smernica;
- c) zabezpečiť uskutočnenie prvej platby operácie cez účet otvorený na meno klienta v úverovej inštitúcii.

...

4. S ohľadom na transakcie alebo obchodné vzťahy s politicky exponovanými osobami s bydliskom v inom členskom štáte alebo v tretej krajine, vyžadujú členské štáty, aby inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica:

- a) mali primerané postupy na rizikovo orientovanej báze na stanovenie toho, či je klient politicky exponovanou osobou;
- b) získali súhlas vyššieho vedenia na založenie obchodných vzťahov s takýmito klientmi;

5 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu (Ú. v. EÚ L 309, 2005, s. 15), v znení zmien a doplnení.

- c) prijali primerané opatrenia na zistenie zdroja bohatstva a zdroja finančných prostriedkov obchodného vzťahu alebo transakcie, ktorých sa to týka;
- d) priebežne a podrobne monitorovali obchodný vzťah.

...

6. Členské štáty zabezpečia, aby inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, venovali osobitnú pozornosť každej hrozbe prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorá môže vzniknúť z produktov alebo transakcií, ktoré môžu podporovať anonymitu, a aby prijali opatrenia, ak je to potrebné, na zabránenie ich použitia na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.“

B – Dánska právna úprava

14. Ustanovenia smernice 2000/43 vykonáva v rámci dánskeho práva Lov om etnisk ligebehandling (zákon o rovnosti zaobchádzania z hľadiska etnického pôvodu, ďalej len „zákon o rovnosti zaobchádzania“).⁶ Vnútroštátny súd uvádza, že dánsky zákonodarca sa po uvážení rozhodol nezaradiť do zákona o rovnosti zaobchádzania kritérium diskriminácie na základe miesta narodenia, pretože takéto kritérium uvedená smernica nespomína.

15. Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme (zákon o predchádzaní praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu; ďalej len „zákon o praní špinavých peňazí“)⁷ obsahuje ustanovenia, ktorými sa vykonáva smernica 2005/60. Konkrétne § 12 zákona o praní špinavých peňazí stanovuje všeobecné pravidlá povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, pričom § 19, ktorý v zásade zodpovedá článku 13 smernice, vo svojom odseku 1 stanovuje, že zákonom stanovené osoby a podniky určia na základe posúdenia rizika ďalšie požiadavky na zistenie totožnosti klienta nad rámec tých, ktoré sú uvedené v § 12 tohto zákona, a to v situáciách, ktoré zahŕňajú alebo samy osebe predstavujú vyššie riziko prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. Prinajmenšom musia splniť požiadavky stanovené v odsekoch 2 až 4 uvedeného ustanovenia.

II – Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

16. Ismar Huskic (ďalej len „sťažovateľ“) sa narodil v Bosne a Hercegovine v roku 1975. Spolu s rodinou sa v roku 1993 presťahoval do Dánska, kde odvtedy stále žije. Dánskym občanom sa stal v decembri 2000. Žije so svojou partnerkou, ktorá je taktiež dánskou občiankou.

17. Spoločnosť Jyske Finans A/S (ďalej len „Jyske Finans“), ktorá je dcérskou spoločnosťou finančnej inštitúcie Jyske Bank A/S, ponúka v spolupráci s predajcami motorových vozidiel jednotlivcom a podnikateľom úvery na kúpu vozidiel a lízing vozidiel.

6 — Lovbekendtgørelse nr. 438 af 16. maj 2012, *Lovtidende* 2012 A, med senere ændringer (konsolidovaný zákon č. 438 zo 16. mája 2012 v znení zmien a doplnení).

7 — Lovbekendtgørelse nr. 806 af 6. august 2009, *Lovtidende* 2009 A (konsolidovaný zákon č. 806 zo 6. augusta 2009 v znení zmien a doplnení).

18. V júni 2009 uzavrel sťažovateľ a jeho partnerka ako kupujúci s predajcom motorových vozidiel zmluvu o kúpe ojazdeného automobilu. Kúpa automobilu bola čiastočne financovaná úverom na kúpu automobilu, ktorý si sťažovateľ so svojou partnerkou spoločne zobrali od spoločnosti Jyske Finans. V súvislosti s posudzovaním žiadosti o úver požiadala Jyske Finans sťažovateľa o predloženie dodatočnej dokumentácie z dôvodu, že v jeho vodičskom preukaze sa uvádza, že sa narodil v Bosne a Hercegovine. Voči jeho partnerke, ktorá sa podľa informácií uvedených na jej vodičskom preukaze narodila v meste Odense, Dánsko, nebola vznesená obdobná požiadavka dodatočnej dokumentácie.

19. Sťažovateľ považoval požiadavku spoločnosti Jyske Finans za diskriminačnú a podal sťažnosť na Ligebehandlingsnævnet (Rada pre rovnosť zaobchádzania), ktorá sa okrem iného zaoberá sťažnosťami týkajúcimi sa diskriminácie na základe rasového alebo etnického pôvodu. Rada pre rovnosť zaobchádzania rozhodnutím z 10. decembra 2010 konštatovala, že Jyske Finans sa voči sťažovateľovi dopustila nepriamej diskriminácie a uložila jej povinnosť zaplatiť odškodné vo výške 10 000 DKK (približne 1 340 eur).

20. Jyske Finans zastávala názor, že rozhodnutie Rady pre rovnosť zaobchádzania je v rozpore so zákonom o praní špinavých peňazí a nemá potrebný právny základ požadovaný zákonom o rovnosti zaobchádzania. Jyske Finans preto rozhodnutie Rady pre rovnosť zaobchádzania nerešpektovala. V dôsledku toho Rada pre rovnosť zaobchádzania podala žalobu na Retten i Viborg (súd vo Viborgu, Dánsko) v mene sťažovateľa.

21. Retten i Viborg (súd vo Viborgu) rozsudkom z 5. februára 2013 potvrdil rozhodnutie Rady pre rovnosť zaobchádzania. Rozhodol však, že diskriminácia, ktorej sa Jyske Finans dopustila voči sťažovateľovi na základe miesta jeho narodenia, predstavuje priamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu.

22. Jyske Finans podala voči rozsudku Retten i Viborg (súd vo Viborgu) odvolanie na vnútroštátny súd.

23. Jyske Finans v priebehu konania uviedla, že vo vzťahu ku sťažovateľovej žiadosti o úver uplatnila vnútorné pravidlo, a to konkrétne dotknutý postup. Zároveň uviedla, že dotknutý postup sa zaviedol vzhľadom na povinnosť spoločnosti Jyske Finans dodržiavať zákon o praní špinavých peňazí. Vnútroštátny súd považuje za preukázané, že požiadavka na predloženie dodatočnej dokumentácie, ktorú Jyske Finans uplatnila voči sťažovateľovi, vychádza výlučne zo skutočnosti, že v jeho dánskom vodičskom preukaze je ako miesto narodenia uvedená Bosna a Hercegovina, teda tretia krajina.

24. Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či dotknutý postup predstavuje priamu alebo nepriamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu a či môže byť prípustný vzhľadom na povinnosti uložené okrem iného finančným inštitúciám s cieľom predchádzať praniu špinavých peňazí, a preto rozhodol prerušiť konanie a podať Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania o týchto otázkach:

- „1. Má sa zákaz priamej diskriminácie na základe etnického pôvodu upravený v článku 2 ods. 2 písm. a) [smernice 2000/43] vykladať v tom zmysle, že bráni takému postupu, k akému dochádza v tejto veci, keď sa s osobami v rovnocennej situácii, ktoré sa narodili mimo severských krajín, členského štátu, Švajčiarska a Lichtenštajnska zaochádza menej priaznivo ako s osobami, ktoré sa narodili v severských krajinách, členskom štáte, Švajčiarsku a Lichtenštajnsku?
2. Predstavuje v prípade zápornej odpovede na prvú otázku taký postup nepriamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) [smernice 2000/43] – pokiaľ nie je objektívne odôvodnený legitímnym cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa nie sú primerané a nevyhnutné?
3. Môže byť taký postup v prípade kladnej odpovede na druhú otázku v zásade odôvodnený ako primeraný a nevyhnutný prostriedok na zabezpečenie opatrení zvýšenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi upravenej v článku 13 [smernice 2005/60]?“

25. Písomné vyjadrenia predložili Jyske Finans, Dánske kráľovstvo a Komisia. Dňa 12. októbra 2016 títo účastníci konania predniesli aj svoje ústne vyjadrenie.

III – Analýza

26. Prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či dotknutý postup predstavuje priamu diskrimináciu podľa smernice 2000/43. Ak to tak nie je, potom tento súd svojou druhou otázkou žiada o odpoveď na otázku, či tento postup predstavuje nepriamu diskrimináciu v prípade, že nie je objektívne odôvodnený a primeraný. V tretej otázke vnútroštátny súd naznačil možné odôvodnenie dotknutého postupu v prípade, že sa tento postup vo svojej podstate bude považovať za nepriamu diskrimináciu.

27. Otázkou diskriminácie a jej prípadného odôvodnenia sa budem zaoberať postupne v častiach A a B tejto analýzy.

A – O prvej a druhej prejudiciálnej otázke

28. Svojou prvou a druhou otázkou, na ktoré odpoviem spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či dotknutý postup, v rámci ktorého sa s klientmi zaobchádza rozdielnym spôsobom na základe ich miesta narodenia, predstavuje priamu alebo nepriamu diskrimináciu v zmysle smernice 2000/43.

29. Najprv uvediem niekoľko poznámok k tomu, prečo diskrimináciu na základe etnického pôvodu v zmysle smernice 2000/43 nemožno preukázať iba na základe miesta narodenia danej osoby. Tieto úvahy následne poskytnú odpoveď na otázku, či dotknutý postup predstavuje z tohto dôvodu priamu alebo nepriamu diskrimináciu.

1. Všeobecné poznámky

30. Podľa článku 2 ods. 1 smernice 2000/43 znamená zásada rovnakého zaobchádzania to, že neexistuje žiadna priama alebo nepriama diskriminácia na základe „rasy alebo etnického pôvodu“. Na základe týchto dvoch kritérií považuje uvedená smernica rozdielne zaobchádzanie s osobami za protiprávne.

31. V záujme predchádzania rasizmu a boja s ním treba najprv vymedziť samotný pojem „rasa“. Jeho používanie je však v modernej spoločnosti čoraz neprijateľnejšie.⁸ Postupom času zákaz diskriminácie na základe rasy zrejme ustupuje do úzadia v prospech menej zjavného a jasného pojmu diskriminácia na základe etnického pôvodu, ktorá je, ako sa uvádza nižšie v bode 35 týchto návrhov, formou rasovej diskriminácie.

32. Smernica 2000/43 nevymedzuje pojem „etnický pôvod“, a preto neposkytuje odpoveď na otázku, či existuje väzba medzi dvoma kritériami, ktoré sú uvedené vyššie v bode 30, a miestom narodenia danej osoby.⁹

8 — Z odôvodnenia 6 smernice 2000/43 vyplýva, že Únia odmieta teórie, ktoré sa pokúšajú určiť existenciu rozdielných ľudských rás a používanie termínu „rasový pôvod“ v tejto smernici neznamená prijatie takýchto teórií.

9 — Dôvodová správa zahrnutá v návrhu z 25. novembra 1999, ktorým Komisia predložila návrh smernice Rady, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, [KOM (1999) 566 v konečnom znení], neposkytuje v tejto súvislosti žiadne usmernenie.

33. Nie je to však nijako prekvapujúce. Sformulovať kritériá, ktoré tvoria základ pojmu „etnický pôvod“, a opísať, čím sa určitý etnický pôvod odlišuje od iného, môže byť totiž príliš ťažké pre kohokoľvek. Komisia na pojednávaní položila otázku, ktorou sa pýta, na základe čoho sa napríklad osoba považuje za osobu „dánskeho etnického pôvodu“ a ako sa táto osoba z etnického hľadiska líši od iných osôb, napríklad od tých, ktoré sú „švédskeho“ či „nórského etnického pôvodu“ – ak takýto etnický pôvod vôbec existuje? Neprináleží mi, aby som na túto zložitú otázku hľadal odpoveď.

34. Pri absencii príslušnej právnej úpravy bol však Súdny dvor vyzvaný, aby v tejto súvislosti poskytol záväzný výklad, a Súdny dvor tak skutočne urobil. V rozsudku ČEZ Razpredelenie Bãlgarija Súdny dvor konštatoval, že pojem „etnický pôvod“ alebo etnicita „vychádza z myšlienky, že spoločenské skupiny sa vyznačujú najmä spoločnou národnosťou, náboženskou vierou, jazykom, kultúrnym a tradičným pôvodom a životným prostredím“¹⁰.

35. Pri formulácii uvedeného vymedzenia Súdny dvor vychádzal z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý konštatoval, že „eticita a rasa sú navzájom súvisiace pojmy... Etnicita vychádza z myšlienky spoločenských skupín, ktoré sa vyznačujú najmä spoločnou národnosťou, náboženskou vierou, jazykom, kultúrnym a tradičným pôvodom a životným prostredím. Diskriminácia na základe etnického pôvodu osoby je formou rasovej diskriminácie“¹¹.

36. Znak „etnického pôvodu“ uvedené v bodoch 34 a 35 vyššie neodkazujú na miesto narodenia osoby. Z použitia výrazu „najmä“ však vyplýva, že ide o demonštratívny výpočet uvedených faktorov. Nemožno teda vylúčiť, že by takýmto faktorom, či aspoň podporným faktorom, mohlo byť aj miesto narodenia osoby.

37. Zdôrazňujem však, že v prejednávanej veci je miesto narodenia sťažovateľa *jediným* kritériom, na základe ktorého Rada pre rovnosť zaobchádzania a následne aj Retten i Viborg (súd vo Viborgu) rozhodli, že dotknutý postup predstavuje diskrimináciu na základe etnického pôvodu, či už priamo alebo nepriamo. Z toho vyplýva, že etnický pôvod osoby podľa smernice 2000/43 je podmienený miestom narodenia danej osoby.

38. Takáto úvaha však nemá v smernici 2000/43 žiadnu oporu.

39. Diskriminácia na základe miesta narodenia je samostatným kritériom diskriminácie odlišným od iných kritérií diskriminácie, akými sú etnický pôvod alebo štátna príslušnosť. Tieto kritériá nemožno spájať. Smernica 2000/43 pritom neposkytuje ochranu proti prípadom diskriminácie, ktoré nie sú založené na niektorej z osobných charakteristík stanovených v uvedenej smernici.¹²

10 — Rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, bod 46).

11 — Pozri rozsudok ESLP z 22. decembra 2009, Sejdić a Finci v. Bosna a Hercegovina (CE:ECHR:2009:1222JUD002799606, bod 43). Vo svojom rozsudku z 13. decembra 2005, Timishev v. Rusko (CE:ECHR:2005:1213JUD005576200, bod 55), použil ESLP ako ukazovateľ etnicity určitej spoločenskej skupiny aj pojem „kmeňová príslušnosť“.

12 — Pozri rozsudok zo 7. júla 2011, Agafitei a i. (C-310/10, EU:C:2011:467, bod 32), pokiaľ ide o diskrimináciu na základe „socioprofesijnej skupiny“ danej osoby. Smernica 2000/43 sa navyše nevzťahuje na situácie, ktoré nepatria do rozsahu jej vecnej pôsobnosti. Pozri rozsudok z 12. mája 2011, Runevič-Vardyn a Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, bod 47), pokiaľ ide o vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá sa týka zápisu priezvisk a mien v dokumentoch o osobnom stave.

40. Podľa článku 3 ods. 2 smernice 2000/43 sa napríklad ochrana vyplývajúca z uvedenej smernice, ktorá sa použije na súkromný, rovnako ako verejný sektor v mnohých rôznych oblastiach uvedených v článku 3 ods. 1, nevzťahuje na rozdiely v zaobchádzaní na základe štátnej príslušnosti.¹³ To zodpovedá myšlienke, že štátna príslušnosť nevytvára veľa o etnickom pôvode osoby. Ako sa uvádza v judikatúre spomenutej v bodoch 34 a 35 vyššie, „spoločná štátna príslušnosť“ – to znamená štátna príslušnosť v „etnickom“ zmysle slova¹⁴ – je iba jedným z faktorov odlišujúcich danú etnicitu.

41. Myslím si, že rovnaká logika platí aj pre otázku, či diskriminácia na základe miesta narodenia predstavuje diskrimináciu na základe etnického pôvodu. Miesto narodenia je len jedným konkrétnym faktorom, na základe ktorého možno urobiť záver o príslušnosti určitej osoby k určitej etnickej skupine, nie je však v tomto smere samo osebe určujúce. Aký je napríklad etnický pôvod osôb adoptovaných z tretích krajín, ktoré sa sťahujú do Únie alebo štátov EZVO? Nedá sa to všeobecne povedať. Ak možno navyše spoločenskú skupinu považovať za samostatnú etnickú komunitu najmä na základe náboženského vyznania, zvyklostí a spôsobu života¹⁵, čo potom môže miesto narodenia osoby patriacej do tejto komunity povedať o jej etnicite?

42. Ďalej by som mal uviesť, že pojem „miesto narodenia“ je sám osebe nejednoznačný. V prejednávanej veci sa tento pojem, použitý vo vodičskom preukaze sťažovateľa, stotožňuje s krajinou jeho narodenia – na rozdiel od krajiny narodenia jeho partnerky. Použitie pojmu „miesto narodenia“ v zmysle krajiny narodenia umožňuje ľahšie vyvodenie záveru, že dotknutá osoba patrí ku „spoločnej národnosti“, ktorá je podľa judikatúry uvedenej v bodoch 34 a 35 vyššie jedným z príznačných znakov etnického pôvodu. Myšlienka, že pre každý zvrchovaný štát existuje jeden – a iba jeden – príslušný etnický pôvod, však nemá v právnej úprave žiadny základ.

43. Napokon je pravda, ako uvádza Dánske kráľovstvo, že článok 21 Charty základných práv zakazuje nielen diskrimináciu na základe rasového alebo etnického pôvodu, ale aj na základe narodenia. Skutočnosť, že uvedené aspekty sú v danom ustanovení vymenované samostatne, len potvrdzuje odlišnosť pojmov „etnický pôvod“ a „narodenie“.

44. To ma vedie k záveru, ktorý uznáva aj Dánske kráľovstvo, a to, že kritériá etnického pôvodu a miesta narodenia nemusia byť automaticky a nevyhnutne navzájom prepojené. Miesto narodenia určitej osoby môže byť relevantným faktorom pri skúmaní, či takáto osoba patrí do určitej etnickej skupiny. Diskrimináciu na základe etnického pôvodu však nemožno preukázať len na základe odkazu na miesto narodenia danej osoby.

2. Predstavuje dotknutý postup priamu diskrimináciu podľa článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43?

45. Preukázanie priamej diskriminácie podľa článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43 vyžaduje, aby bol etnický pôvod rozhodujúci pre rozhodnutie o zavedení takého zaobchádzania alebo inými slovami, aby sa ukázalo, že dané zaobchádzanie bolo zavedené a/alebo sa zachováva z dôvodov týkajúcich sa etnického pôvodu.¹⁶

13 — Rozsudok z 24. apríla 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, bod 49). V súlade s tým odôvodnenie 13 smernice 2000/43 uvádza, že „každá priama alebo nepriama diskriminácia založená na rasovom alebo etnickom pôvode, pokiaľ ide o oblasti, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, by sa mala v [Únii] zakázať; tento zákaz diskriminácie by sa mal uplatňovať aj na štátnych príslušníkov z tretích krajín, ale nepokrýva rozdiely v zaobchádzaní podľa štátnej príslušnosti a nedotýka sa ustanovení, ktoré upravujú vstup a pobyt štátnych príslušníkov z tretích krajín a ich prístup k zamestnaniu a povolaniu“.

14 — Pojem „občianstvo“, teda status osoby uznávaný podľa zvyklostí či práva v zmysle príslušník zvrchovaného štátu alebo spoločenstva, nemá z jazykového hľadiska rovnaký významový obsah ako pojem „štátna príslušnosť“.

15 — V niektorých krajinách to tak zrejme je, napríklad v prípade Židov či Sikhov. Pozri BELL, M.: Racism and Equality in the European Union. In: *Oxford Studies in European Law*. Oxford, 2008, s. 16.

16 — Rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bălgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, body 76, 91 a 95). Pokiaľ ide o námietky voči požiadavke, aby existoval úmysel, pozri CAHN, C.: Court of Justice of the EU Rules Collective and Inaccessible Electrical Metres Discriminate against Roma: CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD v. Komisia za zashita ot diskiminatsia (C-83/14). In: *European Journal of Migration and Law*. číslo 18. 1. vydanie. Leiden: Koninklijke Brill NV, 2016, s. 123 a 124.

46. V snahe odôvodniť svoj záver o existencii priamej diskriminácie Retten i Viborg (súd vo Viborgu) rozhodol po prvé, že väčšina osôb žiadajúcich od spoločnosti Jyske Finans úver alebo financovanie má bydlisko v Dánsku a ide o etnických Dánov, a po druhé, že v dôsledku dotknutého postupu sa s osobami narodenými v tretích krajinách zaobchádza menej priaznivo ako s osobami, ktoré sa narodili v Dánsku. Ďalej konštatoval, že takýto rozdiel v zaobchádzaní nie je spôsobený národnosťou týchto žiadateľov, „ale ich zemepisným pôvodom, a teda etnickým pôvodom“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

47. Táto úvaha je chybná hneď z niekoľkých dôvodov.

48. Po prvé, ako sa uvádza v bode 44 vyššie, rozdielne zaobchádzanie na základe etnického pôvodu nie je automatickým dôsledkom rozdielneho zaobchádzania na základe zemepisného pôvodu alebo miesta narodenia.

49. Po druhé tvrdenie, že väčšina osôb narodených mimo Dánska nie sú „etnickí Dáni“ – ak takýto etnický pôvod vôbec existuje –, nepostačuje na preukázanie existencie priamej diskriminácie. Naznačuje skôr existenciu nepriamej diskriminácie.

50. Napokon nie je správne obmedziť porovnanie, ktoré sa má vykonať, len na porovnanie situácie, ktorá sa týka osôb narodených v Dánsku na jednej strane, a situácie, ktorá sa týka osôb narodených v tretej krajine na strane druhej. Dotknutý postup jednoducho nie je takto obmedzený. Vhodná metóda na zistenie existencie diskriminácie podľa smernice 2000/43 namiesto toho vyžaduje posúdenie, či dotknutý postup zahŕňa rozdielne zaobchádzanie na základe etnického pôvodu, pokiaľ ide o osobu narodenú v členskom štáte Únie alebo v štáte EZVO na jednej strane, a v tretej krajine na strane druhej.

51. Návrh na začatie prejudiciálneho konania neuvádza, že existujú dôkazy, ktoré preukazujú, že dotknutý postup bol zavedený z dôvodov súvisiacich s určitým etnickým pôvodom žiadateľov o úver.

52. Dánske kráľovstvo však najmä na pojednávaní argumentovalo tým, že dotknutý postup možno vnímať ako priamu diskrimináciu, keďže jeho praktickým účinkom je vo všeobecnosti vznik podozrenia voči dánskym občanom narodeným v tretích krajinách, ktorí by podľa názoru tohto členského štátu spravidla neboli „dánskeho etnického pôvodu“.

53. V tejto súvislosti je po prvé v zmysle smernice 2000/43 irelevantné, že v rámci dotknutého postupu sa s dánskymi občanmi narodenými v tretích krajinách zaobchádza menej priaznivo než s dánskymi občanmi narodenými v Únii alebo v štátoch EZVO. Podľa uvedenej smernice nie je totiž chránenou osobnou charakteristikou ich občianstvo ani miesto ich narodenia.

54. Po druhé takéto tvrdenie vychádza z predstavy vzájomného prepojenia miesta narodenia, štátnej príslušnosti a etnicity. Z dôvodu uvedeného v bode 3 vyššie treba toto tvrdenie odmietnuť.

55. Napokon praktický účinok dotknutého postupu nepostačuje na preukázanie existencie priamej diskriminácie.¹⁷

56. Na základe uvedeného si nemyslím, že dotknutý postup predstavuje priamu diskrimináciu podľa článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43. Teraz pristúpim k posúdeniu otázky, či dotknutý postup zahŕňa nepriamu diskrimináciu podľa článku 2 ods. 2 písm. b) tejto smernice.

17 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci ČEZ Razpredelenie Bálgarija (C-83/14, EU:C:2015:170, bod 87).

3. Predstavuje dotknutý postup nepriamu diskrimináciu podľa článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43?

57. Na to, aby sa na opatrenie mohol vzťahovať článok 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43, postačuje, aby uvedené opatrenie, ktoré síce využíva neutrálne kritériá, ktoré nie sú založené na etnicite, malo za následok znevýhodnenie osôb „[určitého] etnického pôvodu“.¹⁸ Nepriama diskriminácia nevyhnutne nevyžaduje diskriminačný úmysel.¹⁹ Možno ju zistiť prostredníctvom rôznych prostriedkov vrátane štatistických údajov.²⁰

58. Pri skúmaní, či použitie neutrálneho kritéria miesta narodenia spoločnosťou Jyske Finans spôsobuje nepriamu diskrimináciu, by bolo možné tvrdiť, že ak sa dané kritérium zameria na osoby narodené mimo Únie alebo štátov EZVO, bude pravdepodobnejšie, že ním budú nepriaznivo ovplyvnené osoby „[určitého] etnického pôvodu“. To je v zásade názor Dánskeho kráľovstva, ktoré sa domnieva, že dodatočná požiadavka vyplývajúca z dotknutého postupu ovplyvňuje osoby narodené v tretích krajinách, a to najmä osoby „iného ako dánskeho etnického pôvodu“.

59. Takýto názor je však neudržateľný.

60. Aj keby Dánske kráľovstvo správne tvrdilo, že osoby nenarodené v danom členskom štáte vo všeobecnosti nie sú „dánskeho etnického pôvodu“, nepostačuje to na preukázanie nepriamej diskriminácie podľa článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43. Pojem nepriamej diskriminácie podľa uvedeného ustanovenia totiž vyžaduje, aby údajné diskriminačné opatrenie znevýhodňovalo *určitý* etnický pôvod. Inými slovami, uvedené ustanovenie vyžaduje identifikáciu určitého etnického pôvodu (alebo pôvodov, ak daný postup ovplyvňuje niekoľko samostatných etnických komunit), na ktorý sa vzťahuje ochrana podľa uvedenej smernice a voči ktorému sa uplatňuje menej priaznivé zaobchádzanie. Na rozdiel od názoru vyjadreného Dánskym kráľovstvom, ktorý je uvedený vyššie v bode 58, dané ustanovenia nemožno chápať tak, že poskytuje (negatívnu) ochranu voči opatreniam, ktoré zrejme zvyhodňujú určitý etnický pôvod bez toho, aby bol vymedzený konkrétny etnický pôvod, ktorý sa znevýhodňuje. Hoci v tejto súvislosti možno anglické a nemecké znenie článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 považovať za nepresvedčivé, ostatné oficiálne jazykové znenia používajú presnejšiu terminológiu, ktorá objasňuje význam uvedeného ustanovenia²¹ a vychádza z cieľa a celkovej štruktúry smernice.²² Týmto cieľom je podľa odôvodnenia 17 uvedenej smernice „zabránenie alebo kompenzácia znevýhodnenia, ktoré utrpeli skupiny osôb *určitého* rasového alebo etnického pôvodu“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Abstraktné použitie článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 by bolo v rozpore so všeobecnou štruktúrou smernice, pretože každá jednotlivá ľudská bytosť má svoj etnický pôvod, hoci zatiaľ nemusel byť náležite určený.

18 — Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, bod 96).

19 — Rozsudok ESLP z 13. novembra 2007, D. H. a i. v. Česká republika (CE:ECHR:2007:1113JUD005732500, bod 184 s odkazom na smernicu 2000/43).

20 — Rozsudok z 19. apríla 2012, Meister (C-415/10, EU:C:2012:217, bod 43).

21 — Okrem iného ide o nasledujúce jazykové znenia: dánske („...personer af en bestemt race eller etnisk oprindelse...“); španielske („...personas de un origen racial o étnico concreto...“); francúzske („...des personnes d'une race ou d'une origine ethnique donnée...“); talianske („...persone di una determinata razza od origine etnica...“); holandské („...personen van een bepaald ras of een bepaalde etnische afstamming...“); portugalské („...pessoas de uma dada origem racial ou étnica...“); rumunské („...persoanã, de o anumită rasã sau origine etnicã...“); fínske („...tietyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt...“) a švédske („...personer av en viss ras eller ett visst etniskt ursprung...“) (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Nemecká jazyková verzia znie takto „...Personen, die einer Rasse oder ethnischen Gruppe angehören...“, zatiaľ čo anglická jazyková verzia znie, ako už bolo uvedené, „persons of a racial or ethnic origin“.

22 — Čo sa týka jazykových rozdielov v rámci sekundárneho práva Únie, pozri rozsudok z 22. septembra 2016, Breitsamer und Ulrich (C-113/15, EU:C:2016:718, bod 58 a citovanú judikatúru).

61. Treba doplniť, že uplatnenie zákazu diskriminácie na základe etnického pôvodu nevyžaduje, aby dotknutá osoba skutočne patrila k etnickej komunite, ktorá je cieľom menej priaznivého zaobchádzania (v prípade „diskriminácie na základe vzťahu k určitej osobe“),²³ ani aby obeť takejto diskriminácie bola pozitívne identifikovaná.²⁴ Nič to však nemení na tom, že článok 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 vyžaduje identifikáciu určitého etnického pôvodu, voči ktorému smeruje.

62. Po prvé Súdny dvor totiž, hoci možno nemal v úmysle sa k tejto otázke vyjadriť, ustáleno odkazuje na „zamestnancov určitého rasového alebo etnického pôvodu“; „osoby daného etnického pôvodu“ a „osoby s takýmto pôvodom“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).²⁵

63. Po druhé vo všetkých významných veciach, v ktorých sa Súdny dvor zaoberal smernicou 2000/43, vystupovali identifikované skupiny osôb, pri ktorých nebolo spochybnené, že podliehajú ochrane pred diskrimináciou podľa smernice 2000/43.²⁶

64. Po tretie, ako v zásade uviedla Komisia na pojednávaní, porovnávanie sa musí uskutočniť nie globálne a abstraktne, ale špecificky a konkrétne so zreteľom na dotknuté priaznivé zaobchádzanie.²⁷

65. Uvedený záver nespochybnuje ani tvrdenie prednesené Dánskym kráľovstvom na pojednávaní, podľa ktorého ESLP nedávno väčšinou rozhodol, že vnútroštátne pravidlá o zlučovaní rodín, ktoré sa všeobecne nepriaznivo dotýkajú „osôb cudzieho etnického pôvodu“, sú v rozpore s článkom 8, v spojení s článkom 14, Európskeho dohovoru o ľudských právach.²⁸ Uvedená vec sa týkala rozdielneho zaobchádzania s vlastnými štátnymi príslušníkmi na základe trvania ich občianstva, takže išlo o záležitosť, vo vzťahu ku ktorej smernica 2000/43 neposkytuje väčšiu ochranu, než pokiaľ ide o miesto narodenia osoby. Okrem toho, zatiaľ čo z znenia príslušných ustanovení dohovoru – najmä z článku 14 – nevyplýva, že je nevyhnutné určiť konkrétny etnický pôvod, voči ktorému smeruje diskriminačné opatrenie, to isté neplatí v prípade článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43.

66. Ak sa vrátíme k prejednávanej veci, dovoľm si poznamenať, že jedinou jednoznačnou informáciou, ktorú má Súdny dvor k dispozícii, je skutočnosť, že sťažovateľ sa narodil v Bosne a Hercegovine. V každom prípade nedostatok informácií nie je rozhodujúci: otázku, či dotknutý postup predstavuje nepriamu diskrimináciu, treba posúdiť konkrétne na základe daného postupu ako takého.

67. Zo skutkového hľadiska sa zdá, že dotknutý postup sa dotýka rovnakým spôsobom všetkých etnických pôvodov, keďže v tretích krajinách, ktoré sú mimo Únie a štátov EZVO, sa môžu nachádzať osoby akéhokoľvek etnického pôvodu, ktorý na svete existuje. Je teda vylúčené, aby dotknutý postup mohol ovplyvniť osoby určitého etnického pôvodu „oveľa vážnejšie“ v porovnaní s inými osobami.²⁹

68. Na základe vyššie uvedeného si nemyslím, že dotknutý postup predstavuje nepriamu diskrimináciu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43.

23 — Rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, bod 56).

24 — Rozsudok z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, body 23 a 25).

25 — Pozri rozsudky z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 31), a zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, body 100 a 107).

26 — Vec, v ktorej bol vydaný rozsudok z 12. mája 2011, Runevič-Vardyn a Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291), sa týkala osoby patriacej k poľskej menšine v Litovskej republike (pozri bod 15). Vec, v ktorej bol vydaný rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480), sa týkala diskriminácie osôb patriacich k rómskej komunite (pozri body 30 a 46). Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397), sa predmetné vyhlásenia týkali osôb marockého pôvodu; pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Feryn (C-54/07, EU:C:2008:155, body 1, 3 a 4). Hoci sa vec, v ktorej bol vydaný rozsudok z 19. apríla 2012, Meister (C-415/10, EU:C:2012:217), týkala „ruského štátneho príslušníka“ [ktorého generálny advokát Mengozzi v návrhoch, ktoré predniesol vo veci Meister (C-415/10, EU:C:2012:8, bod 9), opísal ako osobu ruského pôvodu], Súdny dvor bol vyzvaný, aby poskytol výklad pravidiel dokazovania stanovených smernicou 2000/43, a nie aby rozhodol o otázke, či bola dotknutá osoba vystavená diskriminácii na základe svojho etnického pôvodu.

27 — Čo sa týka rovnosti zaobchádzania v rámci zamestnania a povolania, pozri rozsudok z 10. mája 2011, Römer (C-147/08, EU:C:2011:286, bod 42).

28 — Rozsudok ESLP z 24. mája 2016, Biao v. Dánsko (CE:ECHR:2016:0524JUD003859010, pozri body 112 a 114).

29 — Rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, bod 107).

4. Predbežný záver

69. Z vyššie uvedeného vyplýva, že na dotknutý postup sa nevzťahuje článok 2 ods. 2 písm. a) ani článok 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43. Nie je teda nutné zaoberať sa treťou otázkou. Pokiaľ by sa však Súdny dvor domnieval, že dotknutý postup predstavuje nepriamu diskrimináciu, na túto otázku odpoviem nižšie v bode 72 a nasl.

70. Navyše sa domnievam, že nie je nevyhnutné zaoberať sa tvrdením, ktoré Komisia uviedla na pojednávaní, a to, že dotknutý postup by mohol zavádzať nezákonnú diskrimináciu medzi občanmi Únie v závislosti od toho, kedy získali svoje občianstvo.³⁰ Po prvé vnútroštátny súd žiadnu takúto otázku nepoložil. Po druhé Súdny dvor nemá k dispozícii dostatok informácií na to, aby mohol o tomto tvrdení rozhodnúť, a zároveň účastníci konania uvedení v článku 23 Štatútu Súdneho dvora nemali príležitosť predložiť k tomuto novému tvrdeniu vyjadrenie, na čo majú právo. V každom prípade mi nie je jasná relevancia uvedeného tvrdenia, keďže predovšetkým Komisia sa vo svojom ústnom vyjadrení zaoberala konkrétne možnou diskrimináciou medzi dánskymi občanmi. To však opäť vychádza z nesprávneho pochopenia dotknutého postupu, ktorý sa neobmedzuje len na týchto občanov. Po druhé judikatúra, ktorú Komisia uvádza na podporu svojho tvrdenia, sa týka občanov Únie, ktorí sa po tom, čo uplatnili svoje právo na voľný pohyb, usadili v inom členskom štáte a následne získali jeho občianstvo. Nemám vedomosť o tom, že by vo veci samej išlo o takýto prípad.

71. Sťažovateľa síce mohla rozhnevať jeho priama skúsenosť s rozdielnym zaobchádzaním v rámci dotknutého postupu, smernica 2000/43 však takýto postup nezakazuje. Za takýchto okolností by sa teda Súdny dvor nemal pokúšať formou súdneho výkladu zakázať takéto rozdielne zaobchádzanie, pretože táto úloha prináleží normotvorcovi Únie, ktorý môže v tomto zmysle rozšíriť zoznam kritérií chránených uvedenou smernicou.

B – O tretej prejudiciálnej otázke

72. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či možno postup, akým je dotknutý postup v prejednávanej veci, považovať za zákonný vzhľadom na článok 13 smernice 2005/60, ktorý stanovuje pravidlá zvýšenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. Táto otázka je prepojená s druhou prejudiciálnou otázkou, keďže tvorí súčasť otázky, či dotknutý postup predstavuje nepriamu diskrimináciu. Na rozdiel od prípadov priamej diskriminácie³¹ môže byť podľa článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 situácia, kde *prima facie* dochádza k nepriamej diskriminácii, vyňatá z tejto kvalifikácie, ak je daný postup „objektívne odôvodnený legitímnym cieľom a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a nevyhnutné“.

73. Jyske Finans, ktorú podporuje Dánske kráľovstvo, tvrdí, že dodržiavanie pravidiel smerujúcich k predchádzaniu prania špinavých peňazí a financovania terorizmu je legitímnym cieľom, ktorý v zásade môže odôvodniť dotknutý postup. Účastníci konania sa však nezhodujú na tom, či je dotknutý postup primeraný a nevyhnutný.

30 — Na podporu svojho tvrdenia sa Komisia odvolala na rozsudky z 22. septembra 1983, Auer, (271/82, EU:C:1983:243); z 23. februára 1994, Scholz (C-419/92, EU:C:1994:62), a z 2. marca 2010, Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104). V tejto súvislosti Komisia uviedla, že zásada rovnosti zaobchádzania s občanmi Únie sa uplatňuje len vo vnútorných situáciách.

31 — Priama diskriminácia môže byť odôvodnená len v súlade s článkom 4 smernice 2000/43; pozri tiež odôvodnenie 18 tejto smernice. V tejto súvislosti ESLP rozhodol, že žiadny rozdiel v zaobchádzaní, ktorý vychádza výlučne alebo v rozhodujúcej miere z etnického pôvodu osoby, nemôže byť v súčasnej demokratickej spoločnosti založenej na princípoch pluralizmu a rešpektu voči odlišným kultúram objektívne odôvodnený; pozri rozsudok z 22. decembra 2009, Sejdić a Finci v. Bosna a Hercegovina (CE:ECHR:2009:1222JUD002799606, bod 44 a citovanú judikatúru).

74. Jyske Finans zastáva názor, že to tak je, najmä vzhľadom na všeobecné posúdenie rizík spojených s dotknutým štátom (Bosnou a Hercegovinou), ako aj vzhľadom na absenciu fyzického kontaktu medzi spoločnosťou Jyske Finans a sťažovateľom v čase dojednaní pôžičky. Ďalej tvrdí, že dotknutý postup je primeraný tomu, aby sa zabezpečila lepšia sledovateľnosť a správna identifikácia klientov. Taktiež je primeraný v tom zmysle, že naznačuje zámer žiadateľov o úver vytvoriť si väzby s členským štátom Únie alebo so štátom EZVO, a nie s krajinou ich narodenia, čo v konečnom dôsledku zabezpečuje, že žiadatelia nepredajú okamžite vozidlo, ktoré si zadovážili na úver, a výnosy nepoužijú na účely, ktorým sa smernica 2005/60 snaží predísť. Jyske Finans taktiež tvrdí, že dotknutý postup klienta nestigmatizuje, pretože informácia o tom, že sa narodil v tretej krajine, je dôverná a žiadosť o predloženie pasu sa preto nezverejňuje.

75. Dánske kráľovstvo a Komisia sa domnievajú, že dotknutý postup ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné. Dánske kráľovstvo argumentuje najmä tým, že zo smernice 2005/60 nevyplýva vzťah medzi miestom narodenia danej osoby a zvýšeným rizikom prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. Ak by to tak bolo, prispelo by to k všeobecnej podozrievavosti voči občanom Únie a štátom EZVO, ktorí sa narodili v inej krajine, a dochádzalo by k ich stigmatizovaniu.

76. Od začiatku sa domnievam, že cieľ prechádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v podstate môže odôvodniť opatrenie, ktoré je nepriamo diskriminačné: v rozsudku ČEZ Razpredelenie Bãlgarija už Súdny dvor rozhodol, že predchádzanie podvodom a zneužitiam predstavuje legitímny cieľ na účely článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43.³² Pranie špinavých peňazí je jedným z typov podvodu a zneužitia. Predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a boj proti nim sú okrem toho legitímne ciele, ktoré v zásade môžu odôvodniť obmedzenie voľného pohybu³³ a ktorých sa teda možno dovoľávať aj na účely smernice 2000/43.

77. Zostáva posúdiť, či je dotknutý postup objektívne odôvodnený takýmto cieľom a či sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné.

78. V tejto súvislosti by som pripomenul, že vo veci Safe Interenvios³⁴ poskytol Súdny dvor usmernenie k právomoci úverovej inštitúcie uplatňovať vo vzťahu k svojim klientom opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti podľa smernice 2005/60, a, čo je dôležitejšie, vymedzil jej hranice.

79. Po prvé z výrazu „aspoň“, ktorý sa nachádza v článku 13 ods. 1 smernice 2005/60, vyplýva, že zoznam situácií uvedených v odsekoch 2 až 4 tohto článku nie je vyčerpávajúci a môžu nastať iné situácie, v ktorých môže byť na základe posúdenia rizika nevyhnutné uplatniť opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi.³⁵

80. Po druhé smernica 2005/60 zavádza len minimálnu harmonizáciu. Aj keď členský štát správne prebral článok 13 tejto smernice do svojho vnútroštátneho práva, článok 5 uvedenej smernice mu umožňuje prijať alebo ponechať v účinnosti prísnejšie ustanovenia, ak cieľom týchto ustanovení je posilnenie boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.³⁶

81. Po tretie príslušný členský štát musí vykonávať svoju právomoc uplatňovať opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti v zmysle smernice 2005/60 v súlade s právom Únie.³⁷ V prípade, že právna úprava členského štátu preniesla tieto právomoci na inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje smernica 2005/60, táto požiadavka sa musí uplatniť vo vzťahu k nim.

32 — Rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, body 113 a 114).

33 — Rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, bod 102 a citovaná judikatúra).

34 — Rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154).

35 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, body 72 a 73).

36 — Rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, bod 76 a citovaná judikatúra).

37 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, body 96 a 100).

82. Po štvrté členské štáty môžu najmä určiť osobitné opatrenia, ktoré sa majú uplatniť v určitých konkrétnych situáciách, alebo priznať inštitúciám alebo osobám, na ktoré sa vzťahuje smernica 2005/60, diskrečnú právomoc, aby na základe primeraného posúdenia rizika uplatnili opatrenie, ktoré považujú za úmerné danému riziku v konkrétnej situácii. Kľúčové je posúdenie existencie a stupňa rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu vo vzťahu ku klientovi, obchodnému vzťahu, účtu, produktu alebo transakcii (v závislosti od konkrétneho prípadu). Ak neexistuje riziko prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, nemožno prijať preventívne opatrenia založené na týchto dôvodoch. Bez takéhoto posúdenia ani členský štát, prípadne ani inštitúcia a osoba, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, nemôžu v individuálnom prípade rozhodnúť, aké opatrenia treba uplatniť.³⁸

83. Ak sa vrátíme k prejednávanej veci, dovoľm si poznamenať, že zo znenia tretej prejudiciálnej otázky vyplýva, že jej predmetom je zákonnosť dotknutého postupu, a nie jeho konkrétne použitie vo veci samej. V tejto súvislosti dodávam, ako som už uviedol, že podmienkou takéhoto posúdenia nie je pozitívna identifikácia obete.³⁹ Skutočnosť, že požiadavka, aby sťažovateľ na základe údajne zvýšeného rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu spojeného s krajinou jeho narodenia, teda Bosnou a Hercegovinou, poskytol doplňujúce informácie, mohla byť v súlade so zákonom, je teda len zhodou náhod. Jyske Finans v každom prípade netvrdí, že vykonala osobitné posúdenie tohto rizika v súvislosti s pôvodným konaním vo veci samej.

84. Hlavný argument spoločnosti Jyske Finans spočíva v tom, že si od sťažovateľa vyžiadala dodatočnú dokumentáciu preto, aby dodržala pravidlá predchádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Neuvádza však, ktorá zo situácií vyžadujúcich použitie opatrení zvýšenej povinnej starostlivosti upravených článkom 13 smernice 2005/60 bola dôvodom pre tento jej postup. Okrem toho, hoci nie je potrebné poskytnúť záväzný výklad k otázke, či § 19 zákona o praní špinavých peňazí ide nad rámec minimálnych požiadaviek smernice 2005/60, nie je nereálne domnievať sa, ak to potvrdí vnútroštátny súd, že okrem situácií uvedených v odsekoch 2 až 4 uvedeného paragrafu dané ustanovenie samo osebe neukladá osobám a podnikom, na ktoré sa vzťahuje uvedený zákon, povinnosť, aby používali také opatrenia aj v situáciách, ktoré samy osebe predstavujú vyššie riziko prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ale iba im túto možnosť poskytuje. Zdá sa mi teda, že otázka neznie, či Jyske Finans bola v rámci dotknutého postupu povinná uložiť dodatočnú požiadavku, ale *či tak mohla urobiť*.

85. Na základe uvedeného sa domnievam, že dotknutý postup možno považovať za objektívne odôvodnený, primeraný a nevyhnutný v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 len vtedy, ak je v súlade so zásadami odvodenými z rozsudku Safe Interenvios⁴⁰, ktorých zhrnutie sa nachádza v bodoch 79 až 82 vyššie. Je však úlohou vnútroštátneho súdu, aby rozhodol, či to tak skutočne je. Súdny dvor mu však môže poskytnúť všetky užitočné informácie na vyriešenie sporu, ktorý mu bol predložený.⁴¹

86. Mal by som zdôrazniť, že úverová inštitúcia sa pohybuje bezpečne v rámci svojich oprávnení, a dokonca môže byť povinná uplatniť opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti v prípade, že zvýšené riziko prania špinavých peňazí alebo financovania možno zaznamenať okrem iného na základe typu klienta, krajiny, produktu či transakcie. Úplne by som nevyklúčil ani to, že takéto riziko možno prípadne vyvodiť len na základe miesta narodenia klienta, najmä so zreteľom na platné odporúčania Finančnej akčnej skupiny (Financial Action Task Force, ďalej len „FATF“) v tomto ohľade.⁴²

38 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, body 106 až 108).

39 — Rozsudok z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, body 23 a 25).

40 — Rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154).

41 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. októbra 2016, Maya Marinova (C-576/15, EU:C:2016:740, bod 46).

42 — Podľa odôvodnenia 5 smernice 2005/60 platí, že „činnosť [Únie] by mala i naďalej zohľadňovať hlavne odporúčania [FATF], ktorá predstavuje najvyšší medzinárodný orgán činný v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu“.

87. Pripomínam však, že ak existuje *prima facie* prípad nepriamej diskriminácie na základe rasového alebo etnického pôvodu, pojem „objektívne odôvodnenie“ treba vykladať striktné.⁴³

88. Tvrdenie spoločnosti Jyske Finans, že dotknutý postup je primeraný, pretože u klientov narodených v tretej krajine je pravdepodobnejšie, že prostriedky z úveru použijú na financovanie účelov, ktorým má smernica 2005/60 predchádzať, zjavne nie je podložené dôkazmi. Jyske Finans musí prinajmenšom objektívne preukázať skutočnú existenciu a rozsah konania, ktoré vedie k dotknutému postupu, a ďalej presné dôvody, prečo by bez daného postupu mohlo takéto konanie pretrvávať. Jyske Finans nemôže najmä vo svojom odôvodnení vychádzať zo všeobecných konštatovaní či nepodložených tvrdení.⁴⁴ V tejto súvislosti hoci by bolo možné konštatovať, že článok 13 ods. 2 až 6 tejto smernice nepriamo vychádza zo stereotypov, pokiaľ ide o určité osoby či transakcie („profilovanie“), uplatnenie uvedených ustanovení, na rozdiel od dotknutého postupu, *vyžaduje* individuálne posúdenie.

89. Dotknutý postup navyše ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorým je podpora boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, pretože sa použije plošne vo vzťahu ku každej osobe narodenej v tretej krajine. Opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti sa teda uplatňujú v situáciách neupravených v článku 13 ods. 2 až 6 smernice 2005/60 bez toho, aby sa uskutočnilo individualizované posúdenie rizík. Diskrečnú právomoc, ktorú požívajú inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje smernica 2005/60, pokiaľ ide o uplatňovanie opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti v situáciách, keď tak nie sú povinné urobiť, nemožno uplatňovať spôsobom, ktorý by narušil ochranu podľa smernice 2000/43.

90. Čo sa týka nevyhnutnosti zachovania dotknutého postupu vzhľadom na absenciu fyzického kontaktu medzi spoločnosťou Jyske Finans a jej klientmi, zo spisu predloženého Súdneho dvoru vyplýva, že uvedená spoločnosť sama v elektronickom dokumente obsahujúcom všeobecný opis spôsobu, akým plní zákon o praní špinavých peňazí, uviedla, že riziko prania špinavých peňazí a financovania terorizmu je pri tomto type transakcií všeobecne relatívne nízke. Odôvodnila to okrem iného tým, že dotknuté financovanie sa obmedzuje na hnutelný majetok a pred uzatvorením transakcie dochádza ku kontaktu medzi klientom a predajcom motorových vozidiel (pričom tento predajca je často sám klientom spoločnosti Jyske Finans). Na základe týchto skutočností sa tvrdenie spoločnosti Jyske Finans o riziku vyplývajúcom z absencie fyzického kontaktu zdá byť rozporuplné.

91. Napokon, čo sa týka tvrdenia, že Jyske Finans nezverejňuje prípady, keď v rámci dotknutého postupu vyžaduje od klienta predloženie pasu, a že takáto požiadavka teda nemá stigmatizujúci účinok, treba uviesť, že toto tvrdenie sa týka skôr otázky, či v rámci dotknutého postupu dochádza k diskriminácii. V tejto súvislosti, ako tvrdí Komisia, smernica 2000/43 nevymedzuje žiadnu minimálnu hranicu pre poskytnutie ochrany⁴⁵, ani nepodmieňuje kvalifikáciu určitého nepriaznivého zaobchádzania ako diskriminácie jeho zverejnením.⁴⁶

92. Domnievam sa teda, že dotknutý postup nie je objektívne odôvodnený cieľom predchádzať praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a nie je ani nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa. V konečnom dôsledku však prináleží vnútroštátnemu súdu, aby o tejto otázke rozhodol, a to s prihliadnutím na všetky relevantné okolnosti, ako aj na pravidlo prenesenia dôkazného bremena stanovené v článku 8 smernice 2000/43.

43 — Pozri rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, bod 112).

44 — Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, body 115 až 118).

45 — Napríklad výraz „[určitým spôsobom – *neoficiálny preklad*] znevýhodnená“, ktorý sa používa v článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43, znamená jednoducho „znevýhodnená“; pozri rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bãlgarija (C-83/14, EU:C:2015:480, body 96 a 99).

46 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. apríla 2012, Meister (C-415/10, EU:C:2012:217), ktorý sa týka neoznámenia dôvodov neprijatia uchádzača o zamestnanie, aj keď, ako je uvedené, Súdny dvor nebol vyzvaný, aby posúdil otázku, či v danej veci dochádza k diskriminácii na základe etnického pôvodu.

93. Vnútroštátnemu súdu by však táto úloha prináležala len vtedy, ak by Súdny dvor zastával názor, že dotknutý postup predstavuje nepriamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu, s čím ja nesúhlasím.

IV – **Návrh** Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky položené Vestre Landsret (Západodánsky odvolací súd, Dánsko) v tom zmysle, že pri správnom výklade článku 2 smernice Rady 2000/43 z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, sa pojem „diskriminácia na základe etnického pôvodu“ v zmysle uvedenej smernice nevzťahuje na postup úverovej inštitúcie, ktorá v prípade, keď sa na vodičskom preukaze klienta uvádza ako jeho miesto narodenia krajina, ktorá nie je členským štátom Európskej únie ani zmluvným štátom Európskeho združenia voľného obchodu, vyžaduje, aby takýto klient predložil pas vydaný jedným z týchto štátov alebo, ak to nie je možné, aby predložil pas spolu s platným povolením na pobyt.